

แนวทางในการสร้างสรรค์บรรยากาศในชั้นเรียนเชิงบวกในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูมืออาชีพ

GUIDELINES TO CREATE A POSITIVE CLASSROOM CLIMATE IN THE 21ST CENTURY FOR PROFESSIONAL TEACHERS

สุมนา สโตติพลอนันต์

Sumana Sottipolanun

วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

College of Teacher Education, Phranakhon Rajabhat University, Bangkok, Thailand

sumana.sott@gmail.com

บทคัดย่อ

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นทักษะที่จำเป็นสำหรับพัฒนาผู้เรียน ซึ่งการเรียนรู้ในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพไม่สามารถเกิดขึ้นได้ จนกว่าครูผู้สอนจะสามารถพัฒนาและลงมือจัดระเบียบวินัยได้อย่างเป็นระบบ โดยการสร้างสรรค์บรรยากาศในชั้นเรียนเชิงบวกด้วยความเอาใจใส่ เป็นการทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทางวิชาการ และเสริมสร้างพัฒนาการด้านจิตพิสัย คือ การรู้จักที่จะเข้าใจผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมของเพื่อนร่วมชั้นได้ โดยอาศัยแนวความคิดการจัดการชั้นเรียนในการป้องกันปัญหา สนับสนุนสิ่งดี ๆ ให้เกิดขึ้น และแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม จากการที่ครูผู้สอนใช้แนวทางในการสร้างสรรค์บรรยากาศในชั้นเรียนเชิงบวก ด้วยใช้วิธีการต่าง ๆ อย่างเอาใจใส่ ได้แก่ 1) จัดสภาพแวดล้อมที่สนับสนุน เพื่อให้ผู้เรียนสร้างหรือผลิตผลงานขึ้นมาจากกระบวนการกลุ่ม และได้รับการชี้แนะให้รู้จักช่วยเหลือกัน 2) ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น ใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ 3) ใช้สื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศเป็นฐาน และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ด้วยรู้จักการแบ่งปัน 4) ใช้การสื่อสารให้มากขึ้น ให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและฟังโดยใช้ความเอาใจใส่ 5) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจผู้อื่น ให้ความสนใจพฤติกรรมทุก ๆ พฤติกรรม โดยใช้การสังเกตและเลือกใช้วิธีการจัดการที่เหมาะสม 6) ฝึกตนเองให้รู้จักรับฟังและเป็นผู้ฟังที่ดี เพื่อให้มีการสื่อสารอย่างเข้าใจ และ 7) ทำความรู้จักผู้เรียนรายบุคคล เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับผู้เรียนมากที่สุด และช่วยเหลือด้านการปรับพฤติกรรมให้เหมาะสม

คำสำคัญ: บรรยากาศในชั้นเรียนเชิงบวก ความเอาใจใส่ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทักษะที่จำเป็น ทักษะทางสังคม

ABSTRACT

21st Century learning focuses on the essential skills to develop learners. That the effective classroom learning cannot occur unless the teachers are able to develop and implement discipline systematically by creating positive classroom climate with empathy, encouraging students to participate in academic learning and enhancing the development of the affective domain that it is to learn to understand others, and can live together with their classmates. It is due to the fact that the concepts of positive classroom management can prevent bad things, support good things and can correct the worst behaviors of the students. The teachers, therefore, should use the guidelines to create a positive classroom climate with empathy that are; 1) setting an environment which can support the students to be able to create the products from group process and to know to help others, 2) encouraging the students to participate in the class by the collaborative learning, 3) using media and information technology by sharing with others, 4) emphasizing more communication to exchange others' opinions and listen to others with empathy, 5) giving the students some opportunities to learn how to understand others and the teachers must attend all students' behaviors by observing and select to use an appropriate management, 6) self-disciplining to listen others' opinions and to be a good listener to understand a communication, and 7) knowing students individually that can be able to promote their learning style and some behaviors.

Keywords: positive classroom climate, empathy, 21st century learning, essential skills, social skill

บทนำ

ในปัจจุบัน การจัดการเรียนรู้ได้มุ่งเน้นทักษะแห่งอนาคตใหม่ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะที่จำเป็น (essential skills) ให้กับผู้เรียน เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง

ทางสังคมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีซึ่งมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ขณะทีในทางปฏิบัตินั้น การจัดการเรียนรู้ เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการชั้นเรียน และมักพบสิ่งต่าง ๆ เกิดขึ้นใน

ชั้นเรียนได้เสมอ อีกทั้งมีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยรวมได้ ทั้งสิ่งที่พึงประสงค์ (สภาพแวดล้อมที่ดี) และสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ (สภาพแวดล้อมที่ไม่ดี) โดยสภาพปัญหาที่เกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม เช่น ลักษณะการจัดที่นั่งไม่เหมาะสม หรือสื่ออุปกรณ์ในห้องเรียนไม่เหมาะสม (สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ) หรืออาจเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้เรียนบางคน (สิ่งแวดล้อมทางจิตสังคม) ทำให้เกิดอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของคนส่วนใหญ่ คือ ผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งหากไม่ได้รับการแก้ไข ผลที่เกิดขึ้น คือ ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ด้วยสาเหตุว่า 1) มีสิ่งรบกวนในชั้นเรียนอยู่ตลอดเวลา เช่น การเล่นกัน การพูดคุยกัน เกิดจากพฤติกรรมของผู้เรียนด้วยกัน 2) ชั้นเรียนที่ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย เช่น การเดินเข้า-ออกในชั้นเรียน มีเสียงดังและสิ่งรบกวน และ 3) การจัดที่นั่งไม่เหมาะสม เช่น จัดเก้าอี้ที่นั่งไม่เหมาะสมกับลักษณะการทำงานกลุ่ม หรือจัดเก้าอี้ที่นั่งทำให้มองเห็นไม่ถนัด หรือมีเก้าอี้ที่นั่งแออัดเกินไป เป็นต้น จากสาเหตุเหล่านี้ อาจทำให้เกิดปัญหาทางวินัย นำไปสู่การแสดงพฤติกรรมที่ก้าวร้าว หรือผู้เรียนไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้

การจัดการชั้นเรียนที่ดี เป็นการช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของผู้เรียนได้ จึงจำเป็นต้องมีแนวทางสำหรับการเลือกวิธีดำเนินการ เกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมดี และเอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีการจัด

ระเบียบให้กับผู้เรียน และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายได้ และความสำคัญของการจัดการชั้นเรียน คือ การทำให้ผู้เรียนที่เป็นเด็กได้เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมได้ โดยมีการแสดงพฤติกรรมทางสังคมอย่างเหมาะสม เช่น การให้ความร่วมมือในกลุ่ม ความรับผิดชอบ และการปฏิบัติตนให้อยู่ในระเบียบวินัย เป็นต้น ซึ่งผลการวิจัยของ สุมณา โสทธิผลอนันต์ (Sottipolanun, 2015) เรื่อง การพัฒนาความสามารถในการออกแบบการจัดการชั้นเรียน โดยใช้กระบวนการจัดทำโครงร่างวิจัยเป็นฐาน มีการใช้แนวคิดการจัดการชั้นเรียนมาฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เข้าใจการตอบสนองความต้องการพื้นฐาน และวางแผนการจัดการชั้นเรียน พบว่า นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์บัณฑิต ชั้นปีที่ 3 สามารถระบุปัญหาการเรียนรู้และกำหนดคุณลักษณะที่ต้องการพัฒนาให้กับผู้เรียน แบ่งเป็น ด้านพุทธิพิสัย จำนวน 13 เรื่อง ด้านทักษะพิสัย จำนวน 11 เรื่อง และด้านจิตพิสัย จำนวน 7 เรื่อง ผลการวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ อยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 54.84 และสามารถเลือกแนวคิด/ทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการสร้างเป็นนวัตกรรมหรือเทคนิควิธีการสอน อยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 48.39 ซึ่งในการออกแบบการจัดการชั้นเรียนเป็นการฝึกวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน แล้ววางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน โดยใช้การจัดสภาพแวดล้อมที่ดีในแต่ละบริบท เพื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

ครูผู้สอนที่เป็นมืออาชีพ จึงต้องสามารถจัดการชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และวางแผนแก้ไขอย่างเป็นระบบ ด้วยการสร้างข้อกำหนดที่ชัดเจนภายใต้ความเข้าใจในธรรมชาติของผู้เรียน และมีขั้นตอนการปฏิบัติที่ชัดเจนเพื่อที่จะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนตามที่ต้องการ โดยการจัดการกิจกรรมในห้องเรียนให้สอดคล้องกับแผนการจัดการชั้นเรียน และใช้เทคนิคการเสริมสร้างพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อป้องกันการเกิดพฤติกรรมที่ก่อวินาศกรรม

กรอบในการวิเคราะห์

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นทักษะที่จำเป็นสำหรับพัฒนาผู้เรียน และการเรียนรู้ในชั้นเรียนจะมีประสิทธิภาพได้ เมื่อครูผู้สอนสามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นและจัดระเบียบวินัยได้อย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ การวางแผน ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ดี และลงมือจัดการชั้นเรียนให้เป็นไปอย่างราบรื่น สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของผู้เรียนได้ โดยทำให้รู้สึกมีความสุข และอยากที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ทั้งด้านวิชาการที่เป็นการพัฒนาทักษะที่จำเป็น และด้านทักษะทางสังคม ซึ่งครูผู้สอนจะต้องทำให้ชั้นเรียนนั้น ได้ชื่อว่า “เป็นห้องเรียนแห่งความสุข” โดยอาศัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียน ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนอยู่ด้วยกันอย่างเป็นปกติสุข และสามารถเรียนรู้ได้อย่างเป็นธรรมชาติ

การจัดการชั้นเรียน เป็นการจัดระเบียบวินัยในชั้นเรียน หรือเป็นการสร้างและรักษา

สภาพแวดล้อมที่เป็นระเบียบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทางวิชาการ และเสริมสร้างพัฒนาการด้านสังคม และคุณธรรมให้กับผู้เรียน โดยเฉพาะในด้านการอยู่ร่วมกันในสังคม และการใช้ทักษะทักษะที่จำเป็นมาสร้างนวัตกรรมเพื่อประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม ดังนั้น การจัดการชั้นเรียน จึงถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะทางสังคม โดยครูผู้สอนต้องหาวิธีการป้องกันและจัดการกับผู้เรียนที่มีพฤติกรรมก่อวินาศกรรม ด้วยการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทางคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งตรงกับแนวคิดของ คูนิน (The Kounin model) ที่มุ่งเน้นการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาวินัยด้วยการใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดการเรียนรู้ ซึ่ง Kratochwill (2017) ในฐานะครูฝึกสอนให้ข้อคิดในการปฏิบัติที่ครูผู้สอนควรทำ 5 อย่าง ได้แก่ 1) การดูแลและสนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี 2) จัดการและดำเนินการเรียนการสอนในรูปแบบที่เข้าถึงผู้เรียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ 3) ใช้วิธีการจัดกลุ่ม (group management) สนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในงานด้านวิชาการ 4) ส่งเสริมด้านการพัฒนาทักษะทางสังคม และการควบคุมตนเองของผู้เรียน และ 5) ใช้วิธีการที่เหมาะสมในการช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหาทางพฤติกรรม ซึ่งวิธีการดังกล่าวช่วยปรับพฤติกรรมที่เหมาะสม ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และการใช้ทฤษฎีทางเลือกของ วิลเลียม เกลเซอร์ (William Glasser's Choice theory) มุ่งให้ความสำคัญกับความต้องการพื้นฐานและตอบสนองความ

ต้องการพื้นฐานของผู้เรียน ด้วยการจัดกิจกรรมที่สามารถเติมเต็มความต้องการของผู้เรียน ซึ่ง Sequeira (2007) ได้นำแนวคิดนี้ไปใช้โดยการควบคุมพฤติกรรมของผู้เรียนที่มีลักษณะนิสัยที่ไม่ดี 7 อย่าง โดยใช้การแทนที่ด้วยลักษณะนิสัยที่ดี 7 อย่าง และแนวคิดการจัดการชั้นเรียนเชิงบวกที่มุ่งเน้นทั้งมิติของการปฏิบัติด้านพฤติกรรม การสอน และช่วงเวลาของการจัดการชั้นเรียนเชิงบวก เพื่อให้ผู้เรียนมีความสุข ดังนั้นการจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน ต้องดำเนินการไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้เกิดเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

สรุปว่า การจัดการชั้นเรียนที่ดี เป็นการใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อช่วยในการพัฒนาทั้งคุณลักษณะที่ทำให้ผู้เรียนสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข และพัฒนาทักษะที่จำเป็น เพื่อนำไปสู่การผลิตและสร้างสรรค์นวัตกรรมต่าง ๆ ตามเป้าหมาย และช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ พร้อมทั้งจะก้าวไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ในอนาคตที่เป็นศตวรรษที่ 21

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียนที่ช่วยปรับพฤติกรรมการเรียนรู้

แนวคิดการจัดการชั้นเรียนที่น่าสนใจสามารถตอบสนองต่อการปรับพฤติกรรม การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนและช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ได้แก่

1. **แนวคิดการจัดชั้นเรียนของคุณิน (The Kounin model)** นักการศึกษา ชื่อ Jacob S. Kounin (Kounin, 1977) มุ่งเน้นการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาวินัย (focuses on preventive discipline) โดยใช้การจัดการของกลุ่ม

ในห้องเรียน และเตรียมบทเรียนที่มีประสิทธิภาพ (effective lesson management) ซึ่งเป็นการใช้แนวคิดหลักของการจัดการมาวางแผน เพื่อทำให้เกิดการจัดการชั้นเรียนที่ดี (good classroom management) โดยเขาเชื่อว่า ครูผู้สอนต้องใส่ใจในทุกสิ่งทุกอย่างในชั้นเรียน ซึ่งครูผู้สอนที่มีประสิทธิภาพจะสามารถทำให้ผู้เรียนตั้งใจและทำกิจกรรมในบทเรียน โดยใช้วิธีการบรรยายเพียง 10-15 นาที แล้วให้ผู้เรียนทำกิจกรรมกลุ่มด้วยกัน จากการศึกษาโดยใช้การสังเกตผู้เรียนในชั้นเรียน ตั้งแต่ระดับอนุบาล จนถึงระดับมหาวิทยาลัย และเปรียบเทียบพฤติกรรมครูผู้สอนในการจัดการชั้นเรียน ทั้งที่เป็นสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่น จัดความเป็นระเบียบเรียบร้อย การแบ่งสัดส่วนของการใช้ประโยชน์ในห้องเรียนอย่างชัดเจน การหยิบจับวัสดุอุปกรณ์ได้อย่างสะดวก และสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับผู้เรียนที่มีพฤติกรรมก่อกวน โดยเขาเห็นว่า ครูผู้สอนมีการจัดการชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ ดังนั้น ครูผู้สอนที่มีประสิทธิภาพ จะใส่ใจกับผู้เรียนและเข้าไปรวมในกิจกรรมกับผู้เรียน จึงทำให้สามารถใส่ใจในสองกิจกรรมที่อยู่ในเวลาเดียวกันได้ และมีการใช้กิจกรรมที่สนุกสนานด้วย ขณะที่ เมื่อมีเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดขึ้นจากผู้เรียนที่ก่อกวน คือ the ripple effect หมายถึง การที่ครูผู้สอนสามารถจัดการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้เรียนคนหนึ่งแล้ว จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้เรียนคนอื่น ๆ ด้วย เป็นการป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมที่ก่อกวนได้

Kounin สรุปพฤติกรรมของครูผู้สอนที่มีการจัดการชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ 5 ประการ ดังนี้

1. การเข้าถึงผู้เรียน (witness) หมายถึง ครูผู้สอนสามารถรู้ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นที่เป็นพฤติกรรมของผู้เรียนในชั้นเรียน โดยใส่ใจกับทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นในห้องเรียนตลอดเวลา เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาโดยครูสามารถรับรู้การเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน พร้อมทั้งจะเข้าไปจัดการได้

2. การเข้าไปจัดการทันที (overlapping) หมายถึง ครูผู้สอนสามารถจัดการกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้มากกว่าหนึ่งอย่างในเวลาเดียวกัน โดยสามารถใช้วิธีการสื่อสารทางสายตา หรือท่าทางเข้าไปจัดการกับผู้เรียนที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และแก้ไขปัญหาได้ทันทั่วทั้งที่ เช่น เมื่อมีการแบ่งกลุ่มย่อยให้นักเรียนทำงานและครูผู้สอนสังเกต พบว่ามีบางคนไม่ทำงานที่มอบหมาย ครูจะเข้าไปจัดการทันที โดยใช้สายตาจ้องมอง เพื่อสื่อสารให้รับรู้ หรือเข้าไปใกล้ชิดเพื่อกระตุ้นให้กลับมาอยู่กับบทเรียน ซึ่งวิธีการ overlapping จะไม่มีประสิทธิภาพ ถ้าครูผู้สอนไม่ได้ใช้วิธีการใน witness

3. การจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ (effective transitions or movement management) หมายถึง ครูผู้สอนสามารถดำเนินการสอนหรือทำกิจกรรมได้อย่างราบรื่นปราศจากสิ่งรบกวนต่าง ๆ โดยมีการเตรียมการในบทเรียนเป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ

(keeping lessons moving with avoiding abrupt changes)

4. การใช้กลุ่มจัดการ (group focus) หมายถึง ครูผู้สอนสามารถจัดการให้นักเรียนทำงานในกลุ่มอย่างตั้งใจ โดยสมาชิกในกลุ่มต่างก็มีความรับผิดชอบต่อนโยบายบทเรียน ซึ่งช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีและพัฒนาทักษะทางสังคม

5. การลดความน่าเบื่อลง (teachers can reduce satiation) หมายถึง ครูผู้สอนสามารถหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้เรียนเบื่อ ด้วยการเพิ่มเติมการเรียนรู้ที่หลากหลายและการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน

การใช้แนวคิดของคูนิน จึงเป็นการจัดการชั้นเรียนที่มุ่งเน้นการใช้กิจกรรม และใช้กระบวนการกลุ่ม โดยทำให้บทเรียนน่าสนใจ ผู้เรียนจะจดจ่อที่บทเรียนและมีสมาธิในการเรียนรู้ มีการพัฒนาทักษะทางสังคม และการสื่อสารระหว่างกัน จึงเกิดความเอาใจใส่จากการช่วยเหลือกัน

2. ทฤษฎีทางเลือกของวิลเลียมเกลเซอร์ (William Glasser's Choice theory)

นักจิตวิทยา ชื่อ William Glasser (Gabriel & Matthews, 2011) ได้ใช้วิธีการรักษาที่มาจากชีวิตจริง (reality therapy) ซึ่งเป็นวิธีการรักษาผู้ป่วยแบบให้คำปรึกษา มีเป้าหมายคือ การช่วยเหลือให้บุคคลได้กลับมาสัมผัสพันธภาพใหม่โดยสร้างสรรคการมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลจากการให้คำปรึกษาของนักจิตวิทยา และนำมาใช้เป็นฐานของทฤษฎีทางเลือก (choice

theory) โดยนำมาใช้ในการสอนมาตั้งแต่ ปี ค.ศ.1965 สารของแนวคิดทฤษฎีทางเลือก คือ ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมานั้น ล้วนเกิดจากการตัดสินใจเลือกแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ออกมาด้วยตนเอง ไม่ใช่เกิดจากการควบคุมของครูผู้สอนหรือคนอื่น โดยเขามีความเชื่อว่าทุกอย่างที่เราทำนั้นล้วนมาจากการตัดสินใจของตัวเอง ส่วนพฤติกรรมที่เราแสดงออกมานั้น ได้ถูกเลือกมาแล้ว และสิ่งที่แสดงออกมานั้น เกิดจากแรงขับภายในตัวของตนเอง ซึ่งอยู่ภายใต้ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์

แนวคิดสำคัญของทฤษฎีทางเลือก 5 อย่าง มีดังนี้ (Gabriel & Matthews, 2011)

1. ความต้องการพื้นฐาน (basic needs) 5 อย่าง ได้แก่ 1) ความรู้สึกรักและเป็นเจ้าของ (love and belonging) 2) ความรู้สึกมีพลัง (power) 3) ความรู้สึกสนุกสนาน (fun) 4) ความรู้สึกผ่อนคลายและใช้ชีวิตเป็นปกติ (survival) และ 5) ความรู้สึกเป็นอิสระ (freedom)

2. คุณภาพของสิ่งรอบตัว (quality world) ซึ่งเป็นสิ่งรวมกันอยู่ ได้แก่ บุคคล กิจกรรม การให้คุณค่าความเชื่อที่เป็นสิ่งสำคัญที่มนุษย์แต่ละคนมีอยู่

3. ชีวิตจริงและการรับรู้ (reality and perception) เป็นการชี้แนะว่าบุคคลควรมีกระทำบนพื้นฐานของการรับรู้สิ่งที่มีอยู่ในชีวิตจริง

4. การเปรียบเทียบสถานะ (comparing place) เป็นการสร้างขึ้นจากสถานะทางสังคมว่ามีเป้าหมายต้องการให้เกิดพฤติกรรมที่เหมาะสมระหว่างเป็นพฤติกรรมแบบใด

5. การแสดงพฤติกรรมออกมา (total behavior) ซึ่งมาจาก 4 องค์ประกอบ คือ การกระทำ การคิด ความรู้สึก และการแสดงออกทางร่างกาย ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็น

William Glasser ให้ความสำคัญกับความต้องการพื้นฐาน และตอบสนองความต้องการให้กับผู้เรียน ด้วยการนำมาสู่แนวทางการเติมเต็มความต้องการ เพื่อสร้างห้องเรียนให้มีคุณภาพ ซึ่งความต้องการทางจิตวิทยา 5 อย่าง ได้แก่

1. ความรู้สึกรักและเป็นเจ้าของ เติมเต็มด้วยวิธีการให้ความรัก การแบ่งปัน และการจัดให้มีส่วนร่วมกับผู้อื่น

2. ความรู้สึกมีพลัง เติมเต็มด้วยวิธีการช่วยให้รู้สึกว่าได้รับสัมฤทธิ์ผล ทำงานสำเร็จ และรู้สึกว่ายังระลึกอยู่ในใจ ที่ได้รับการยอมรับ

3. ความรู้สึกสนุกสนาน เติมเต็มด้วยการทำให้มีเสียงหัวเราะและให้มีการเล่นเกิดขึ้น

4. ความรู้สึกผ่อนคลายและใช้ชีวิตเป็นปกติ เติมเต็มด้วยวิธีการทำงานในห้องเรียนที่เป็นปกติ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมในทางดีขึ้น โดยรู้สึกว่า มีความปลอดภัยและได้รับการยอมรับ

5. ความรู้สึกเป็นอิสระ เติมเต็มด้วยวิธีการทำให้ทางเลือกนั้น ยังอยู่ในวิถีของตนเอง สามารถทำงานได้อย่างเป็นอิสระ

ผลการศึกษาของ Sequeira (2007) เรื่อง ผลการใช้ทฤษฎีทางเลือกในห้องเรียน กล่าวถึง การนำแนวคิดของ William Glasser

ไปใช้เพื่อศึกษาว่า “อะไรที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้” โดยใช้หลักจิตวิทยาเพื่อควบคุมพฤติกรรมผู้เรียน ซึ่งเป็นการควบคุมพฤติกรรมจากภายนอก (external control psychology) คือพยายามควบคุมผู้เรียนที่มีลักษณะนิสัยที่ไม่ดี 7 อย่าง (seven deadly habits) โดยใช้การแทนที่ด้วยลักษณะนิสัยที่ดี 7 อย่าง (Seven caring habits) จากการสร้างสัมพันธภาพที่ดีและใช้ช่วงเวลาระยะหนึ่งในการปรับพฤติกรรม เพื่อให้เกิดความสำเร็จ ดังตารางต่อไปนี้

วิธีการปฏิบัติที่ช่วยเหลือ ได้แก่ การรับฟังเพื่อให้เกิดความไว้วางใจ เนื่องจากคนส่วนมากมักมีเหตุผลของตนเอง และมักเรียนรู้ที่จะไม่ไว้วางใจผู้อื่น ซึ่งการใช้ทฤษฎีทางเลือกสามารถช่วยให้ครูผู้สอนสร้างสัมพันธภาพที่ดีและสร้างสำนึกที่ดีให้กับชุมชนในห้องเรียนได้ เนื่องจากเป็นการศึกษาความเข้าใจต่อความ

ต้องการพื้นฐานของมนุษย์ โดยเฉพาะความรู้สึกรักและเป็นเจ้าของกับความรู้สึกมีพลังนั้น จะมีความสำคัญต่อความสำเร็จของงาน ซึ่ง Sequeira พบว่า ความรู้สึกมีพลัง เป็นพลังที่มีลักษณะต่างกัน แบ่งเป็น 3 ชนิด ได้แก่ 1) รู้สึกว่าตนเองมีพลังเหนือกว่าผู้อื่น (power over) เมื่อมีความรู้สึกนี้ (จัดเป็นประเภทลักษณะนิสัยที่ไม่ดี 7 อย่าง) จะต้องทำอย่างไร เพื่อแก้ไขความรู้สึกแบบนี้ 2) รู้สึกว่าตนเองมีพลังร่วมกับผู้อื่น (power with) จัดเป็นความต้องการในทางตรงข้ามกับข้อแรก คือ รู้สึกมีพลังเช่นเดียวกับผู้อื่น และ 3) รู้สึกว่าผู้อื่นมีพลังก่อนมาสู่ตนเอง (power within) เป็นความรู้สึกที่เห็นความต้องการของผู้อื่นมาก่อนตนเอง ซึ่งในสองชนิดหลังนี้ สามารถใช้เป็นแนวทางในการช่วยเหลือกันได้ (จากลักษณะนิสัยที่ดี 7 อย่าง)

ตารางที่ 1 ลักษณะนิสัยที่ไม่ดี 7 อย่าง ควบคุมโดยใช้การแทนที่ด้วยลักษณะนิสัยที่ดี 7 อย่าง

ลักษณะนิสัยที่ไม่ดี 7 อย่าง	ลักษณะนิสัยที่ดี 7 อย่าง
1. ขอบจำกัด หรือวิจารณ์ (criticizing)	1. ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ (supporting)
2. กล่าวโทษ ต่ำหนิ (blaming)	2. ให้รับฟัง (listening)
3. ถากถาง ค้อนแคะ (nagging)	3. ให้ยอมรับ (accepting)
4. บ่น คร่ำครวญ (complaining)	4. ให้ความนับถือ เคารพ (respecting)
5. คุกคาม ชูเชื้อญ (threatening)	5. ให้กำลังใจ (encouraging)
6. ลงโทษ ทำให้เจ็บปวด (punishing)	6. ให้ไว้วางใจ เชื่อใจ (trusting)
7. ติดสินบนหรือให้สิ่งตอบแทน (bribing or rewarding to control)	7. ให้คำปรึกษา (negotiating differences)

การใช้แนวคิดของ William Glasser จึงเป็นการจัดการชั้นเรียนที่มุ่งเน้นการปรับพฤติกรรมของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ อย่างมีความสุข โดยเลือกแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม เพื่อให้ได้รับการยอมรับ ขณะที่ครูผู้สอนต้องจัดการชั้นเรียน ด้วยความเอาใจใส่ ต่อพฤติกรรมทุกพฤติกรรมของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่ดี

3. แนวคิดการจัดการชั้นเรียนเชิงบวกของโรเบิร์ต ซี ได จูลิโอ

นักวิจัยทางการศึกษา ชื่อ Robert C. Di Giulio (Giulio, 2006) ได้พัฒนาเกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียนเชิงบวกด้วยเหตุผลจากปัจจัย 4 อย่าง คือ 1) ทำอย่างไรครูผู้สอนจึงจะเข้าถึงผู้เรียน (มิติด้านจิตวิญญาณ) 2) ทำอย่างไรครูผู้สอนจึงจะจัดสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนให้น่าอยู่ (มิติด้านกายภาพ) 3) ครูผู้สอนจะใช้ทักษะการสอนเนื้อหาอย่างไรให้น่าสนใจ (มิติด้านการสอน) และ 4) ครูผู้สอนจะจัดการกับพฤติกรรมของผู้เรียนให้อยู่ในกรอบ (มิติด้านการจัดการ)

การจัดการชั้นเรียนเชิงบวก (positive classroom management) หมายถึง การจัดห้องเรียนให้เป็นสถานที่ที่มีความปลอดภัยกับผู้เรียนทุกคน และมีการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการด้วย โดยทั้งผู้เรียนและครูผู้สอนมีความรู้สึกปลอดภัยและสามารถประสบความสำเร็จ

ในการเรียนรู้ ด้วยการผ่านพ้นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว และผู้เรียนรู้สึกสนุกสนานต่อกิจกรรมการเรียนรู้ สิ่งที่ครูผู้สอนต้องทำ คือ การค้นหาวิธีที่จะจัดบรรยากาศในชั้นเรียน เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้เรียนกับครูผู้สอน ดังนั้นมิติของการจัดการชั้นเรียนเชิงบวก (dimension of classroom management) จึงประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 การปฏิบัติด้านพฤติกรรมการสอน แบ่งเป็น 4 มิติ คือ 1) มิติด้านจิตวิญญาณ (spiritual dimension) เป็นการแสดงให้เห็นว่าได้รับการเอาใจใส่ และจะประสบความสำเร็จ 2) มิติด้านกายภาพ (physical dimension) เป็นการจัดสภาพแวดล้อมให้รู้สึกปลอดภัยและเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ 3) มิติด้านการสอน (instructional dimension) เป็นการทำให้ผู้เรียนสนใจในบทเรียน และ 4) มิติด้านการจัดการ (managerial dimension) เป็นการจัดการให้ชั้นเรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างราบรื่น

องค์ประกอบที่ 2 เกี่ยวกับช่วงระยะเวลา เป็นการปฏิบัติด้านปฏิบัติการสอนที่อาศัยการจัดการเชิงบวกในขณะที่มีการสอน แบ่งเป็นการจัดการใน 3 ประเภท คือ 1) การป้องกันการเกิดปัญหา 2) การสนับสนุนสิ่งดี ๆ ให้เกิดขึ้นในชั้นเรียน และ 3) การแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดสิ่งไม่ดีขึ้นในชั้นเรียน

ตารางที่ 2 การจัดการชั้นเรียนเชิงบวกที่อาศัยองค์ประกอบทั้งด้านการปฏิบัติและระยะเวลา

ประเภท และช่วงระยะเวลา ของการสอน	การปฏิบัติด้านพฤติกรรมการสอน			
	มิติด้าน จิตวิญญาณ	มิติด้าน กายภาพ	มิติด้าน การสอน	มิติด้าน การจัดการ
1. การป้องกัน การเกิดปัญหา ก่อนการสอน	วางแผนให้ผู้เรียน ประสบความสำเร็จ และรู้สึกได้รับ ความรัก เป็นที่ ยอมรับ	สร้างห้องเรียน ให้เป็นชั้นเรียน ที่มีบรรยากาศ เชิงบวกและรู้สึก ผ่อนคลาย	เตรียมบทเรียน ที่เป็นแผนการสอน ระยะยาว	ใช้วิธีการพื้นฐาน ในการจัดการ ป้องกันการเกิด ความคับข้องใจ
2. การสนับสนุน สิ่งดี ๆ ให้เกิดขึ้น ระหว่างเรียน	ยอมรับการใช้ ภาษาของผู้เรียน และตั้งใจฟัง มีการ ประสานสายตาสายตา ต่อผู้เรียน	การจัดที่นั่งแบบ ทำงานกลุ่ม ให้ ผู้เรียนทำงาน และแลกเปลี่ยน ความรู้	ใช้กลยุทธ์การสอน ที่มีประสิทธิภาพ	เดินไปมาและใช้ สายตาสอดส่อง สังเกตการทำงาน ของผู้เรียน
3. การแก้ไขปัญห ภายหลังเกิดปัญหา	เตรียมแนวทาง ที่ชัดเจนเพื่อให้ผู้ เรียนกลับมาเรียน ใหม่	ใช้เวลานอกหรือ บริเวณที่เป็นส่วน ตัวในห้องเรียน หรือนอกห้องเรียน	สอนแบบใกล้ชิด หรือแบบตัวต่อตัว	หยุดสอน หรือ แยกผู้เรียนที่มี พฤติกรรมก่อน ออกจากกลุ่ม

ที่มา: Giulio (2006)

การจัดการชั้นเรียนเชิงบวกตามตารางข้างต้น จะเห็นว่า มิติด้านการสอนเป็นส่วนหนึ่งเท่านั้น และแนวคิดการจัดการชั้นเรียนเชิงบวกให้ความสำคัญในทุกมิติในองค์ประกอบ การปฏิบัติด้านพฤติกรรมการสอนและทุกช่วงเวลาของการสอน ซึ่งครูผู้สอนต้องใช้ความเอาใจใส่อย่างมาก เพื่อทำความรู้จักผู้เรียนและเลือกใช้วิธีการต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับความต้องการของ

ผู้เรียน ทั้งนี้ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาตนเองทั้งด้านวิชาการ ทักษะและคุณลักษณะไปพร้อม ๆ กัน

การจัดการชั้นเรียนที่ดี จึงต้องมุ่งเน้นทั้งการจัดการเรียนรู้เชิงวิชาการ และให้ความสำคัญกับการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งก็คือ การอยู่ร่วมกันได้ในสังคมแนวคิดทั้งหมดที่กล่าวมา มีลักษณะร่วมกัน คือ เป็นความพยายามควบคุมพฤติกรรมของผู้เรียน

ให้อยู่ในกรอบการเรียนรู้ที่ดี และเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียนซึ่งมีลักษณะนิสัยที่มีความแตกต่างกัน แต่สามารถอยู่ร่วมกันได้ ดังนั้น การจัดการชั้นเรียนที่ดี จึงเป็นการจัดการชั้นเรียนเชิงบวก เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถประสบความสำเร็จในการเรียน ด้วยการให้ความสนใจกับความต้องการพื้นฐานของผู้เรียนมากกว่ามุ่งผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการอย่างเดียว เนื่องจาก การสร้างสัมพันธภาพที่ดี เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จในการเรียนรู้ได้ทุกเรื่อง

การจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ตามกรอบแนวคิดของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาการต่าง ๆ และมุ่งเน้นการเรียนรู้ในทักษะสำคัญต่อการดำรงชีวิต คือ 1) ทักษะการเรียนรู้และสร้างนวัตกรรม (learning and innovation skills) 2) ทักษะการใช้สื่อสารสนเทศและเทคโนโลยี (information media and technology skills – ICT skills) และ 3) ทักษะการใช้ชีวิตและการเป็นมืออาชีพ (life and career skills) (Partnership for 21st Century Learning (P21), 2015) ซึ่งทักษะสำคัญเหล่านี้ล้วนเป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในยุคการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และในการจัดทำหลักสูตรการศึกษา ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะวิชาที่สำคัญ ๆ และสอดคล้องกับบริบทของสภาพสังคมและวัฒนธรรมมากขึ้น ลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องได้รับการเรียนรู้เพิ่มเติม ในด้านทักษะการ

ปฏิบัติต่าง ๆ ตามความต้องการในบริบทของสังคมที่เปลี่ยนไปจากเดิม เพื่อความอยู่รอดในสังคมและช่วยพัฒนาความเป็นอยู่ในสังคมให้มีวิถีชีวิตที่ดี

ทักษะที่จำเป็น ที่ผู้เรียนทุกคนจะได้รับในการจัดการเรียนรู้นั้น มีเป้าหมายเพื่อใช้ในพัฒนาความสามารถเชิงวิชาการที่เป็นความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาวิชามาสู่การปฏิบัติ โดยผู้เรียนต้องสามารถใช้ความคิดและสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่ในบริบทการเรียนการสอน ผู้เรียนต้องเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความสำเร็จ ทักษะเหล่านี้ ได้แก่ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (critical thinking) ทักษะการคิดแก้ปัญหา (problem solving) ทักษะการสื่อสาร (communications) และทักษะการให้ความร่วมมือ (collaboration) (Partnership for 21st Century Learning (P21), 2015) ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญ

ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้ จึงมุ่งเน้นการลงมือปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนแสดงความสามารถออกมา โดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ และมีการเทียบเคียงด้วยมาตรฐาน พร้อมกับมีการประเมินผลการเรียนรู้จากภาระงานหรือชิ้นงานต่าง ๆ ที่ทำ ซึ่งเป็นการประเมินประสิทธิภาพ โดยใช้การประเมินความก้าวหน้า (formative assessments) และการประเมินสรุปรวม (summative assessments) ที่มุ่งเน้นการติดตามความรอบรู้ (mastery) ในการใช้ทักษะที่จำเป็นของผู้เรียน และการปรับตัวของการใช้หลักสูตรและการสอน มาจากการใช้วิธีบูรณาการเนื้อหาวิชาที่ให้มีการปฏิบัติข้ามวิชา

เพื่อมุ่งเน้นการใช้วิธีการเรียนรู้แบบใช้สมรรถนะเป็นฐาน (competency-based approach) ซึ่งก็คือ การใช้ทักษะที่จำเป็น นั่นเอง

ในทางปฏิบัติ สถานศึกษาได้นำแนวทางการจัดการเรียนรู้ จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาพื้นฐาน ที่มุ่งเน้นสมรรถนะสำคัญ 5 อย่าง คือ 1) มีความรู้ 2) ความสามารถในการสื่อสาร 3) สามารถคิดและแก้ปัญหา 4) สามารถใช้เทคโนโลยี และ 5) มีทักษะชีวิต ซึ่งความสามารถเหล่านี้ ล้วนเป็นการนำทักษะที่จำเป็นมาใช้ เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน และการจัดการเรียนรู้กำลังเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมคือ ไม่มุ่งเน้นความรู้แต่หันไปมุ่งเน้นการใช้ความรู้ ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นมากมาย หากแต่ว่า ในการพัฒนาต้องอาศัยความเข้าใจในตัวผู้เรียน และใช้ความต่อเนื่องในการพัฒนา รวมทั้ง การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และมีเข้าใจลักษณะของเนื้อหาวิชาเกี่ยวข้องกัน เพื่อบูรณาการเนื้อหา กับทักษะที่ต้องการพัฒนา ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องใช้ความสามารถของครูผู้สอนในการวางแผน และได้รับความร่วมมือจากบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงจะเกิดผล นั่นแสดงว่า ทุกรายวิชามีความสำคัญ และสามารถนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนได้ โดยมีจุดมุ่งเน้นไปที่ผู้เรียนได้รับการฝึกปฏิบัติจริง และการเรียนรู้เกิดจากความต้องการของผู้เรียนเอง หรือที่เรียกว่า เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้มุ่งเน้นไปที่การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และมีการปฏิบัติมากขึ้น โดยการเรียนรู้แบบลงมือทำ ความจำเป็นในการจัดบรรยากาศใน

ชั้นเรียนเชิงบวก เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยความต้องการอยากเรียนรู้ และสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างเป็นสุข โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกและเอาใจใส่ในการปฏิบัติของผู้เรียน

แนวทางในการสร้างสรรค์บรรยากาศในชั้นเรียนเชิงบวก

ห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่เป็นห้องเรียนแห่งความสุข จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างจริงจัง ด้วยความเข้าใจในตัวผู้เรียนและการพัฒนาทักษะที่จำเป็นให้สอดคล้องกัน เนื่องจาก การจัดสภาพแวดล้อม อาศัยทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกและเอื้อต่อการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมเชิงจิตวิทยา ที่เป็นบรรยากาศเชิงบวกด้วยการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของผู้เรียน โดยเฉพาะความรู้สึกรักและเป็นเจ้าของ ประกอบด้วย ความรู้สึกรักมีพลังที่เกิดจากความร่วมมือร่วมใจกันของกลุ่ม จนเกิดความสำเร็จในการทำงาน จัดเป็นมิติทางจิตวิญญาณคือ ผู้เรียนต้องการได้รับการเอาใจใส่ การยอมรับ และประสบความสำเร็จ สภาพแวดล้อมเหล่านี้ อาศัยความเข้าใจในการจัดการชั้นเรียนของครูผู้สอน ที่ช่วยให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ

การศึกษาเกี่ยวกับการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนเชิงบวก โดยใช้การวิจัยเป็นฐานของ Powell (2010) พบว่า แนวทางการปฏิบัติในการสอนสำหรับครูผู้สอน นอกจากการใช้วิธีการสอนตามหลักสูตรแล้ว ครูผู้สอนยังใช้วิธีการสอนแบบไม่เป็นทางการด้วย เช่น การให้คำปรึกษา และ

การจัดการกับเหตุการณ์บางอย่างที่เกิดขึ้น โดยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นล้วนเป็นวิธีการที่ไม่ได้ตั้งใจ แต่ผลที่ได้ คือ ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้และเพิ่มผลงานด้านวิชาการ จากการศึกษาสร้างความเข้าใจตนเอง (self-concept) การชี้แจงแรงจูงใจ (motivation) ซึ่งครูผู้สอนเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในด้านความรู้สึกรู้สึกที่เป็นเจ้าของและรู้สึกปลอดภัย มีอิสระในการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในกระบวนการเรียนรู้ และทำแผนการจัดการเรียนรู้ในบทเรียน พร้อมทั้งรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนรายบุคคล ซึ่งจะช่วยพัฒนาทั้งเนื้อหาสาระทางวิชาการและด้านจิตพิสัย (affective domain) ของผู้เรียนได้ แนวทางการปฏิบัติการสอน ประกอบด้วย 12 องค์ประกอบ คือ 1) ทำความรู้จักผู้เรียน 2) ทำในเรื่องเล็ก ๆ แต่มีความหมาย 3) เปิดเผยตัวเอง 4) สร้างสรรค์และคงรักษาไว้เกี่ยวกับการเชิญชวนให้เข้าห้องเรียน 5) ส่งเสริมวัฒนธรรมการยอมรับและให้ความเมตตา 6) ช่วยเป็นกระบอกเสียงแทนผู้เรียน 7) เรียนรู้ที่จะฟัง 8) พูดอย่างระมัดระวัง 9) สอนทักษะที่ช่วยให้ผู้เรียนเป็นตัวของตัวเอง 10) สร้างความยืดหยุ่น 11) สนับสนุนให้จินตนาการและคิดสร้างสรรค์ และ 12) มีอารมณ์ขัน การใช้เทคนิควิธีการสอนดังกล่าว ล้วนเป็นการจัดการชั้นเรียนที่มุ่งหวังให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน เป็นความเข้าใจใส่ต่อผู้เรียน ด้วยพฤติกรรมที่แสดงออกในเชิงบวกและสร้างสรรค์ของครูผู้สอน

Abdool & Drinkwater (2005) กล่าวถึงแนวทางในการสร้างสรรค์บรรยากาศในชั้นเรียนเชิงบวก เพื่อให้ผู้เรียนที่มีคุณลักษณะแตกต่างกัน

สามารถอยู่ร่วมกันได้ นั่นคือ ตระหนักในความจริงที่ว่าผู้เรียนมีความแตกต่างกันทั้งสติปัญญา สังคม จริยธรรม และวุฒิภาวะทางอารมณ์ อีกทั้งรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นโอกาสของการสร้างสรรค์และพัฒนาผู้เรียน โดยการสร้างข้อขัดแย้งขึ้นมา และเสริมพลังการเรียนรู้แบบร่วมมือ ทำให้ได้รับความสนใจจากผู้เรียน ครูผู้สอนใช้มุมมองแบบองค์รวมกับผู้เรียนโดยไม่แบ่งแยกฐานะทางสังคม วัฒนธรรม และศาสนา ตลอดจนสื่อสารกับผู้เรียน โดยใช้ทั้งคำพูดและท่าทางหรือสายตา และเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสม เช่น การฟังอย่างใส่ใจ และพยายามที่จะป้องกันปัญหาด้วยวิธีการสื่อสารอย่างเข้าใจ (apprehension) ซึ่งการใช้วิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ คือ พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงให้กับผู้เรียน โดยใช้วิธีการจัดบรรยากาศให้มีการเคารพ (respect) ซึ่งกันและกัน เมื่อกระทำอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้เกิดความไว้วางใจกัน จากการให้ผู้เรียนได้มีส่วนเกี่ยวข้องกัน (involvement) ในการเรียนรู้ โดยชี้ให้เห็นว่าพื้นฐานของวิธีการดังกล่าว มาจากการใช้ความเอาใจใส่ (empathy) ต่อผู้เรียน หรือมีความรู้สึกร่วม หมายถึง การยอมรับ ยืนยัน และเข้าใจในความรู้สึกของความเป็นตัวตนของมนุษย์ด้วยกัน โดยธรรมชาติจะเกิดเมื่อมีการทำงานร่วมกัน ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนจะมีความรู้สึกเข้าใจด้วยการใช้ชีวิตที่อยู่ในบริบทเดียวกัน อาจกล่าวได้ว่า เป็นความรู้สึกที่อ่อนคลายและเป็นกันเอง เหมือนกับการใช้ชีวิตที่เป็นปกติ ครูผู้สอนสามารถแสดงออกด้วยการใช้แนวทางปฏิบัติต่อผู้เรียน 7 อย่าง คือ 1) ใช้คำถามปลายเปิดชักจูง 2) ส่ง

อารมณ์ เมื่อฝ่ายหนึ่งมีการใช้อารมณ์ 3) หลีกเลี่ยงการใช้เสียงดังในการตัดสินเมื่อเกิดปัญหาขึ้น 4) ใส่ใจกับคำพูดและการแสดงสีหน้าของผู้เรียน 5) ทำความเข้าใจผู้เรียนด้วยการรู้จักภูมิหลังของผู้เรียนแต่ละคน 6) ปลอ่ยให้เรื่องราวที่เกิดขึ้นคลี่คลาย โดยใช้วิธีการฟังอย่างตั้งใจ และ 7) กำหนดขอบเขตในการทำงานของผู้เรียน ช่วยให้เกิดความเอาใจใส่กันและมุ่งเน้นไปที่ตัวงานที่ต้องการให้เกิดความสำเร็จ

ดังนั้น การพัฒนาครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงอาศัยพื้นฐานการจัดการชั้นเรียนที่มุ่งเน้นการสร้างสรรค์บรรยากาศที่ทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนา ทั้งด้านวิชาการและด้านจิตพิสัย โดยที่ครูผู้สอนต้องพัฒนาตนให้เป็นผู้มีคุณลักษณะความเอาใจใส่ต่อผู้อื่น ขณะเดียวกัน ก็ต้องช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และรู้จักการอยู่ร่วมกัน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเอาใจใส่ต่อผู้อื่น ซึ่งหมายถึง การรู้จักเข้าใจผู้อื่น รับฟัง ยอมรับ และช่วยเหลือกัน เป็นการเสริมสร้างความเป็นเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่ดี โดยใช้แนวทางการจัดการชั้นเรียนที่แสดงถึงความเอาใจใส่ ดังนี้

1. จัดการโดยใช้วิธีการจัดสภาพแวดล้อมที่สนับสนุน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ และสร้างความรู้ขึ้นมาเอง จากการเรียนรู้และใช้ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อสร้างหรือผลิตผลงานขึ้นมา โดยให้ใช้กระบวนการกลุ่มเป็นการจัดสภาพแวดล้อมทั้งด้านกายภาพและบรรยากาศในชั้นเรียน ครูผู้สอนจะเป็นผู้ชี้แนะให้ผู้เรียนรู้จักการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อทำงานด้านวิชาการนั้นสำเร็จ

2. จัดการโดยใช้วิธีการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น เป็นการใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าถึงกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนจัดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนมีความสุขในสังคมของตนเอง และเรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตอย่างเป็นปกติเรียนรู้ที่จะเข้าใจผู้อื่น และการยอมรับ

3. จัดการโดยใช้วิธีการเรียนรู้ที่ใช้สื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศเป็นฐาน เป็นการจัดจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยการค้นคว้าอย่างอิสระ และรู้จักเลือกใช้ข้อมูลอย่างชาญฉลาด โดยครูผู้สอนให้การชี้แนะและให้คำแนะนำวิธีการ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และนำความรู้ที่ได้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ด้วยการรู้จักการแบ่งปันข้อมูลหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน

4. จัดการโดยใช้วิธีการสื่อสารให้มากขึ้น เป็นการมุ่งเน้นการใช้ทักษะพื้นฐาน คือ การอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ทักษะเหล่านี้ได้อย่างคล่องตัว และไม่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ ขณะเดียวกัน ช่วยให้มีการสื่อสารที่เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน และให้มีการเรียนรู้เกี่ยวกับการรู้จักการยอมรับ ให้ความเคารพซึ่งกันและกัน ในการรับฟังความคิดเห็น และใช้ความเอาใจใส่เป็นหนทางสู่ความร่วมมือและความสำเร็จในด้านวิชาการ

5. จัดการโดยใช้วิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจผู้อื่น เป็นการใช้ปฏิสัมพันธ์ จากการทำงานร่วมกัน โดยมีกระบวนการกลุ่มเป็นสื่อกลาง เพื่อให้ผู้เรียน

เข้าใจในความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ด้วยกัน ด้วยการเรียนรู้ที่จะรู้จักเข้าใจ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ซึ่งในขณะที่ทำงานที่มีการใช้กระบวนการกลุ่ม ครูผู้สอนให้ความสนใจพฤติกรรมทุก ๆ พฤติกรรมของผู้เรียน โดยใช้การสังเกตและเลือกใช้วิธีการจัดการที่เหมาะสม ไม่ใช้อารมณ์ในการแก้ไขปัญหายกย่องความสำเร็จของกลุ่มจากความร่วมมือร่วมใจในการทำงานของกลุ่ม

6. จัดการโดยครูผู้สอนฝึกตนเองให้รู้จักรับฟังและเป็นผู้ฟังที่ดี เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พูด นำเสนอ และอธิบาย โดยครูผู้สอนเป็นผู้ฟังที่ดีและให้ความสนใจ ทั้งต่อเรื่องราวที่น่าเสนอและวิธีการนำเสนอ และหากเกิดปัญหาในชั้นเรียน ต้องรับฟังผู้เรียนไม่ด่วนสรุปตัดสินใจ และชี้ประเด็นที่น่าสนใจให้กับผู้เรียน เพื่อให้เกิดการสื่อสารอย่างเข้าใจ และเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. จัดการโดยครูผู้สอนทำความเข้าใจกับนักเรียนรายบุคคล เป็นการค้นหารูปแบบการเรียนและความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับผู้เรียนมากที่สุด และวางแผนหาแนวทางป้องกันการเกิดปัญหาทางพฤติกรรมของผู้เรียนที่อาจก่อควมได้

ความเป็นมืออาชีพของครูผู้สอนจึงต้องการการพัฒนาตน ให้มีทั้งทักษะการจัดการเรียนรู้ที่เป็นกรอบแนวคิดของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นทักษะที่จำเป็นกับทักษะการจัดการชั้นเรียนโดยใช้แนวทางสร้างสรรค์บรรยากาศในชั้นเรียนเชิงบวก มุ่งเน้น

การพัฒนาคุณลักษณะความเอาใจใส่ ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาด้านจิตพิสัยของผู้เรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้โดยอาศัยวิธีการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่ม การเรียนรู้แบบร่วมมือกัน เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และใช้การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ด้วยการเรียนรู้ที่จะรู้จักทำความเข้าใจผู้อื่น และเอาใจใส่ต่อผู้อื่น ซึ่งเป็นบรรยากาศเชิงบวกที่ผู้เรียนต้องการได้รับ เนื่องจากสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของผู้เรียนได้

บทสรุป

ความสำคัญในการสร้างสรรค์บรรยากาศในชั้นเรียนเชิงบวกในศตวรรษที่ 21 ด้วยความเอาใจใส่เป็นการเปิดโอกาสในการพัฒนาผู้เรียนทั้งเชิงวิชาการ คือ ทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และด้านจิตพิสัยคือ รู้จักการอยู่ร่วมกัน หรือความเป็นเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่ดี ซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การส่งเสริมการพัฒนาด้านสังคม คุณธรรม จริยธรรมต่อไป โดยการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับความเอาใจใส่ ซึ่งเป็นการรู้จักเข้าใจผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมของเพื่อนร่วมชั้นได้ ด้วยการใช้กระบวนการกลุ่มและการเรียนรู้แบบร่วมมือ และพัฒนาทักษะที่จำเป็นไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งช่วยให้เรียนรู้พฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมของผู้เรียน และการปฏิบัติของครูผู้สอนที่ใช้ความเอาใจใส่ และเข้าใจความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ตามแนวคิดการจัดการชั้นเรียน นำมาใช้มุ่งเน้นการป้องกัน

ปัญหา สนับสนุนการเรียนรู้ และแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะการรับมือกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม สามารถปรับเปลี่ยนเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสม ครูผู้สอนมืออาชีพ จำเป็นต้องพัฒนาตนให้มีคุณลักษณะความเอาใจใส่ต่อผู้อื่น เพื่อนำมาใช้ในการสร้างสรรค์บรรยากาศในชั้นเรียนเชิงบวก และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไป โดยผู้เรียนจะได้รับการดูแลและได้รับความช่วยเหลือในการเรียนรู้ ทั้งเชิงวิชาการ ร่วมกับการพัฒนาด้านจิตพิสัย ซึ่งความสำเร็จที่เกิดขึ้น คือ ผู้เรียนสามารถใช้ทักษะที่จำเป็นเพื่อนำไปใช้ต่อยอดองค์ความรู้ และพัฒนาสังคมต่อไป

REFERENCES

- Abdool, A.D. & Drinkwater, M. (2005). Guidelines to create a positive classroom climate for religion education. *Scriptura* 89, 363-372. Retrieved November 10, 2017, from <http://scriptura.journals.ac.za/pub/article/viewFile/1023/974>
- Gabriel, E. & Matthews, L. (2011). Choice theory: an effective approach to classroom discipline and management. *The Journal of Adventist Education*. February-March, 20-23. Retrieved 9 September 2017, from <http://circle.adventist.org/files/jae/en/jae201173032003.pdf>
- Giulio, R. C. (2006). Positive classrooms with Dr. Bob. Retrieved June 15, 2013, from http://www.digiulio.com/ClassMgt/#_The_Matrix
- Kounin, J. (1977). *The Kounin model of wittiness & organization*. Retrieved June 15, 2013, from <http://olameegdcequared.blogspot.com/2013/01/group-management-kounin.html>
- Kratochwill, T.R. (2017). *Classroom management -teachers modules*. American Psychological Association. Retrieved 9 September 2017, from <http://www.apa.org/education/k12/classroom-mgmt.aspx>
- Partnership for 21st Century Learning (P21). (2015). *Framework for 21st Century learning*. Retrieved 9 September 2017, from <http://www.p21.org/our-work/p21-framework>.
- Powell, S.D. (2010). *Wayside teaching: connecting with students to support learning*. CA: Corwin.
- Sequeira, C. (2007). "Choice theory in the classroom." *Journal of Adventist Education*. February-March Retrieved 9 September, 2017, from <http://circle.adventist.org/files/jae/en/jae200769033507.pdf>
- Sottipolanun, S. (2015). *Developing capability in designing classroom management*

by using the research-based project for third-year students of Bachelor of Education program, College of Teacher Education. Phranakhon

Rajabhat University. Journal of Chandrakasemsarn. 21(41), 77- 86. (in Thai).